

Sygn. akt I ACa 259/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 czerwca 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Ewelina Jokiel
Sędziowie:	SA Małgorzata Idasiak-Grodzińska (spr.) SO del. Maria Leszczyńska
Protokolant:	st.sekr.sąd. Sylwia Lubiewska

po rozpoznaniu w dniu 5 czerwca 2012 r. w Gdańsku

na rozprawie

sprawy z powództwa J.

przeciwko Skarbowi Państwa – Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku, Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie, Sądowi Okręgowemu w Elblągu, Sądowi Okręgowemu w Gdańsku, Sądowi Okręgowemu w Słupsku, Sądowi Okręgowemu w Warszawie, Sądowi Rejonowemu Gdańsk-Południe w Gdańsku, Sądowi Rejonowemu dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku

z dnia 1 lutego 2012 r. sygn. akt I C 1756/11

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2 (drugim) poprzez uchylenie zawartego w nim rozstrzygnięcia;
2. w pozostałym zakresie apelację oddala;
3. nie obciąża powoda kosztami postępowania apelacyjnego.

Na oryginale właściwe podpisy.

Sygn. akt IACa 259/12

UZASADNIENIE

Powód J. wniósł do Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku powództwo przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku, Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie, Sądowi Okręgowemu w Elblągu, Sądowi Okręgowemu w Gdańsku, Sądowi Okręgowemu w Słupsku, Sądowi Okręgowemu w Warszawie, Sądowi Rejonowemu Gdańsk-

Południe w Gdańsku i Sądowi Rejonowemu dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie o zapłatę kwoty 45.000 zł tytułem doznanych cierpień fizycznych i psychicznych. Uzasadniając swoje żądanie powód wskazał, że działania pozwanych polegały na przewlekłym rozpoznawaniu spraw powoda, odmawianiu zwolnienia powoda od kosztów sądowych i przyznania pełnomocnika z urzędu oraz niedoprowadzaniu powoda na rozprawy. Powód jest pozbawiony wolności, a decyzje sądów, na mocy których nie mógł należycie reprezentować swoich interesów fatalnie wpłynęły na jego stan zdrowia - powód ma depresję, nadciśnienie, bóle i zawroty głowy, bóle wątroby i żołądka, bóle kręgosłupa oraz niezbyt jelita.

W odpowiedzi na pozew pozwany Skarb Państwa wniósł o oddalenie powództwa.

W piśmie procesowym z dnia 27 września 2011 r. powód rozszerzył powództwo domagając się zasądzenia na jego rzecz od każdego z pozwanych kwoty 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia.

Postanowieniem z 27 października 2011 r. Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ w Gdańsku uznał się niewłaściwym rzeczowo i sprawę przekazał według właściwości do Sądu Okręgowego w Gdańsku.

Na rozprawie w dniu 1 lutego 2012 r. powód doprecyzował roszczenie w ten sposób, że wniósł o zasądzenie na rzecz powoda od wszystkich pozwanych kwoty 100.000 zł solidarnie.

Wyrokiem z dnia 1 lutego 2012 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku oddalił powództwo, zasądził od powoda na rzecz pozwanego Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Warszawie kwotę 2.400 zł i Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 2.400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w sprawie, zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 3.600 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w sprawie, nakazał wypłacić z funduszy Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Gdańsku) radcy prawnemu A. N. kwotę 3.600 zł wraz z podatkiem VAT w kwocie 828 zł łącznie w - kwocie 4.428 zł tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

W oparciu o dokumenty zgromadzone w sprawie I Co 3017/09 Sądu Rejonowego dla

Warszawy Śródmieścia w Warszawie Sąd Okręgowy ustalił, że w okresie od 23 września 2009 r. do 7 grudnia 2009 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku, Sąd Apelacyjny w Warszawie, Sąd Okręgowy w Elblągu, Sąd Okręgowy w Gdańsku, Sąd Okręgowy w Słupsku, Sąd Okręgowy w Warszawie, Sąd Rejonowy Gdańsk-Południe w Gdańsku i Sąd Rejonowy dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie wydały szereg orzeczeń w sprawach, w których powodem był J. Orzeczenia te polegały na oddaleniu apelacji i zażaleń powoda od orzeczeń sądów niższych instancji, oddaleniu lub odrzuceniu wniosków powoda o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu, umorzeniu postępowań w sprawach z wniosku powoda o zwolnienie od kosztów sądowych, utrzymaniu orzeczeń referendarza sądowego w zakresie oddalenia wniosku powoda o zwolnienie powoda od kosztów sądowych i ustanowienia pełnomocnika z urzędu, zwrocie pism i wniosków powoda, odmowie sporządzenia uzasadnień postanowień, oddaleniu wniosku powoda o przypozwanie Fundacji (...) oraz oddaleniu wniosków o wyłączenie sędziego od udziału w sprawie.

Sąd Okręgowy oddalił wnioski powoda o przeprowadzenie dowodu z jego dokumentacji medycznej oraz opinii zespołu biegłych lekarzy sądowych, a także zeznań świadków oraz powoda, jako nie mające istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia w sprawie.

Sąd I instancji przytoczył treść art. 417 § 1 k.c. i wskazał, że zasadniczą przesłanką każdej odpowiedzialności odszkodowawczej jest szkoda, zgodnie zaś z art. 6 k.c. to na powodzie ciążył obowiązek udowodnienia szkody, niezgodnego z prawem zachowania się przy wykonywaniu władzy publicznej oraz adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy doznałą szkodą a tak opisywanym zdarzeniem sprawczym. Zważył Sąd, że powód przede wszystkim nie sprecyzował, jakie konkretnie zachowanie pozwanego było sprzeczne z prawem, a także jak takie działanie pozwanego wpłynęło egatywnie na stan jego zdrowia. Jedynie ogólnie wskazał, że działania pozwanego polegały na przewlekłym rozpoznawaniu spraw powoda, odmawianiu zwolnienia powoda od kosztów sądowych i przyznania pełnomocnika z urzędu oraz niedoprowadzania powoda na rozprawy prowadząc w ten sposób -

zdaniem Sądu Okręgowego - polemikę z decyzjami sądów, która nie ma żadnego uzasadnienia merytorycznego i odzwierciedlenia w rzeczywistości.

W ocenie Sądu I instancji zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wskazuje, że pozwanemu nie można przypisać obiektywnej nieprawidłowości (bezprawności) jego działań, zaś istnienie adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy działaniem lub zaniechaniem pozwanego a stanem zdrowia powoda uznać należy za całkowicie nieprawdopodobne. Dowody, o których przeprowadzenie wnosił powód, według Sądu, nie miały zatem znaczenia

dla rozstrzygnięcia w sprawie. Brak bowiem jednej z trzech wymaganych przesłanek odszkodowawczych (pozostałe przesłanki to szkoda oraz związek przyczynowy między szkodą a zarzucanym postępowaniem pozwanego) przesądza o bezzasadności roszczenia, w związku z czym nie zachodziła potrzeba ustalania, czy istnieją inne przesłanki roszczenia odszkodowawczego.

Odnosząc się do argumentacji powoda Sąd Okręgowy przytoczył również art. 417 k.c. wyjaśniając, że przyznanie odszkodowania na podstawie tego przepisu warunkują względy słuszności. Zdaniem Sądu I instancji powód nie udowodnił jednak również istnienia takich szczególnych okoliczności. Występowanie adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy działaniem lub zaniechaniem pozwanego a stanem zdrowia powoda według Sądu uznać należy za całkowicie nieprawdopodobne. Nie może się natomiast spotkać z aprobatą społeczną zasądzenie na rzecz osoby odbywającej karę pozbawienia wolności odszkodowania na podstawie przepisu art. 417² k.c. tylko ze względu na to, że osoba ta znalazła się w warunkach życiowych i zdrowotnych mniej korzystnych od tych, w jakich przebywają osoby, które nie naruszają norm postępowania określonych przez przepisy prawa ani też zasad współżycia społecznego.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 417 k.c. oraz art. 417² k.c. oddalił powództwo w całości.

O kosztach procesu Sąd I instancji orzekł na mocy art. 98 § 1 § 3 k.p.c., art. 99 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. i 109 k.p.c., § 2, 3, 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. 2002r. nr 163 poz. 1349 ze zm.).

Apelację od wyroku wywiódł powód, który zaskarżył rozstrzygnięcia zwarte w jego punktach 1, 2 i 3, domagając się zmiany orzeczenia w tym zakresie poprzez uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Ewentualnie skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji wraz z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za obie instancje.

Skarżący podniósł zarzuty naruszenia:

1. art. 417 k.c. oraz art. 417 k.c. poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, a w konsekwencji nieuzasadnioną odmowę uwzględnienia powództwa;
2. art. 217 k.p.c., 278 § 1 k.p.c. oraz art. 233 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. poprzez nieuzasadnione pominięcie zgłoszonych przez powoda w pozwie wniosków dowodowych;
3. przepisów postępowania poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 98 § 1 k.p.c., art. 99 k.p.c. oraz art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8 lipca 2005r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (Dz.U. Nr 169, poz. 1417 z późn. zm.) poprzez obciążenie powoda obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania w zbyt dużym rozmiarze, a w szczególności poprzez orzeczenie o obowiązku zwrotu kosztów postępowania na rzecz kilku jednostek Skarbu Państwa odrębnie w sytuacji, gdy pozwany był jeden Skarb Państwa.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Trafnie wywodzi skarżący, że Sąd I instancji nieprawidłowo orzekł o kosztach procesu zasądzając je od powoda zarówno na rzecz zastępującej stronę pozwaną w procesie Prokuraturię Generalną Skarbu Państwa, jak i poszczególnych staciones fisci (Sąd Okręgowy w Warszawie i Sąd Apelacyjny w Warszawie).

Wyjaśnić należy, że w stosunkach cywilnoprawnych Skarb Państwa jest podmiotem praw i obowiązków, które dotyczą mienia państwowego, nie należącego do innych osób prawnych (art. 34 k.c.). Poszczególne jednostki organizacyjne Skarbu Państwa - staciones fisci nie mają odrębnej osobowości prawnej, nie mogą więc mieć zdolności sądowej (art. 64 § 1 k.p.c.). Stosownie do treści art. 67 § 2 k.p.c. za Skarb Państwa podejmuje czynności procesowe organ państwowej jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie. Jeżeli stroną jest Skarb Państwa w procesie występować może więcej niż jedna statio fisci, ale wszystkie one występują za karb Państwa. Udział staciones fisci w procesie jest jedynie kwestią reprezentacji Skarbu Państwa i ma na celu zapewnienie Skarbowi Państwa możliwości obrony jego praw.

Z powyższego wynika zatem, że stroną wygrywającą sprawę był Skarb Państwa a nie poszczególne staciones fisci, a w związku z tym koszty zastępstwa procesowego zasądzone lub przyznane Skarbowi Państwa z uwagi na wykonywane przez Prokuraturię Generalną zastępstwo procesowe, przysługiwały wyłącznie Skarbowi Państwa - Prokuraturii Generalnej (art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8 lipca 2005r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa - Dz.U.

z 2005r. Nr 169, poz. 1417 ze zm.).

Z tych przyczyn, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzeczono, jak w punkcie 1 wyroku.

W pozostałym natomiast zakresie argumentacja apelującego powoda nie podważyła prawidłowości zaskarżonego rozstrzygnięcia, jako że nie stwierdzono zarzucanych naruszeń prawa procesowego i materialnego. Podzielić należy stanowisko Sądu I instancji, że nie zaistniały przesłanki do zasądzenia na rzecz powoda dochodzonego w procesie odszkodowania zarówno na podstawie art. 417 k.c. jak i w oparciu o art. 417² k.c. wobec nieistnienia przesłanek warunkującej odpowiedzialność pozwanego.

Przede wszystkim stwierdzić trzeba, że w sprawie nie wystąpiły zarzucane przez skarżącego uchybienia o charakterze procesowym, których skarżący - powołując na tę okoliczność przepisy art. 217 k.p.c., art. 278 § 1 k.p.c. oraz art. 233 k.p.c. - w istocie upatruje w oddaleniu zgłoszonych przez niego w postępowaniu wniosków dowodowych.

Jak słusznie zauważył Sąd Okręgowy wskazując jako podstawę prawną roszczenia przepis art. 417 k.c. powód nie wykazał jakiegokolwiek działania pozwanego, które byłoby niezgodne z prawem. Za niewystarczające w tym zakresie uznać należało wyliczenie orzeczeń wydanych przez pozwane Sądy, ogólnikowe stwierdzenie o przewlekłym rozpoznawaniu jego spraw, odmawianiu zwolnienia powoda od kosztów sądowych i przyznania pełnomocnika z urzędu czy o niedoprowadzaniu powoda na rozprawę sądowe. O jedynie polemicznym charakterze stanowiska prezentowanego przez powoda najdobitniej świadczy okoliczność, że precyzując uzasadnienie zgłoszonych w pozwie żądań, jego pełnomocnik na rozprawie w dniu 1 lutego 2012r. wyjaśnił, że powód jest niezadowolony z treści wydanych orzeczeń i sposobu traktowania jego spraw przez organy (k.240). Tym samym uznać należało, że wytaczając przedmiotowe powództwo powód podjął próbę podważenia zapadłych w innych sprawach sądowych rozstrzygnięć, co jest działaniem niedopuszczalnym. Brak wystarczających podstaw do przypisania pozwanemu obiektywnej nieprawidłowości podejmowanych działań tak procesowych jak i merytorycznych, jako że ze czynności sądowe podejmowano w związku i w zakresie działań inicjowanych przez powoda. Powód podejmuje jedynie

niekończącą się polemikę ze wszystkimi decyzjami wszystkich sądów żądając odszkodowania za jakiegokolwiek działania, w których zawsze upatruje źródła swoich niedomagań zdrowotnych.

Zasadnie zatem Sąd I instancji oddalił wnioski dowodowe powoda zgłoszone wyłącznie na okoliczność poniesienia szkody w związku z rzekomo niezgodnymi z prawem działaniami pozwanego, jako że brak bezprawności czynności pozwanego wyklucza jego odpowiedzialność na tej podstawie prawnej. Wprawdzie w świetle art. 417 k.c. również i

zaistnienie tej przesłanki roszczenia odszkodowawczego powinno być przez powoda wykazane, to jednak zważyć należy, że pozostałe warunki w postaci niezgodnego z prawem działania pozwanego oraz związku przyczynowego między szkodą a działaniem pozwanego muszą zostać przede wszystkim spełnione, aby przepis ten mógł znaleźć w sprawie zastosowanie. Przesądzony przez Sąd I instancji brak wystąpienia jednej z przesłanek koniecznych roszczenia odszkodowawczego skutkowało zatem, prawidłową oceną tego Sądu, że kontynuowanie postępowania dowodowego w dalszym zakresie było bezprzedmiotowe.

Trafnie również uznał Sąd I instancji, że w sprawie nie zaistniały podstawy do zastosowania art. 417 k.c. przewidującego naprawienie szkody będącej następstwem wykonywania władzy publicznej w sposób zgodny z prawem, w sytuacji gdy w konkretnym przypadku nie byłoby słuszne i uzasadnione, aby skutki wyrządzenia szkody obciążały wyłącznie poszkodowanego.

Wyjaśnienia wymaga, że przewidziana w tym przepisie odpowiedzialność na zasadzie słuszności aktualizuje się wówczas, gdy brak podstaw do dochodzenia roszczenia odszkodowawczego na zasadach ogólnych, ale istnieją ważne racje przemawiające za kompensatą szkody. Przyjmuje się przy tym, że odszkodowanie oparte na względach słuszności z reguły wchodzi w rachubę wtedy, gdy określone, zgodne z prawem działanie zostało podjęte w interesie publicznym. Z taką sytuacją niewątpliwie nie mamy do czynienia w rozpoznawanej sprawie. Opiswane w pozwie dolegliwości powoda, brak możliwości zarobkowania oraz ciężkie położenie materialne są bowiem wynikiem długoletniego osadzenia powoda w zakładzie karnym. Jak słusznie wskazał Sąd I instancji nie mogłoby się zaś spotkać z aprobatą społeczną zasądzenie na rzecz osoby odbywającej karę pozbawienia wolności odszkodowania na podstawie wyjątkowego przepisu tylko ze względu na to, że osoba ta znalazła się w warunkach życiowych i zdrowotnych mniej korzystnych od tych, w jakich przebywają osoby, które nie naruszają norm postępowania określonych przez przepisy prawa ani też zasad współżycia społecznego (tak również SN w wyroku z 6 września 1980r., II CR 2273/80, niepubl.).

Reasumując stwierdzić trzeba, iż w sprawie nie zaistniały zarzucane przez skarżącego uchybienia procesowe. Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne dokonane w sprawie zgodnie z wymogami przewidzianymi w art. 233 § 1 k.p.c. które doprowadziły Sąd I instancji do trafnego wniosku o niezasadności zgłoszonych przez powoda roszczeń, skutkującego oddaleniem powództwa.

Z przedstawionych względów apelacja w pozostałym zakresie podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Odstępując od obciążania powoda kosztami postępowania odwoławczego na podstawie art. 102 k.p.c. Sąd Apelacyjny miał na uwadze specyficzny charakter dochodzonego przez powoda roszczenia w tym powołanie, jako podstawy prawnej przepisu art. 417 k.c. którego zastosowanie zależy w dużej mierze od uznania Sądu oceniającego zaistnienie szczególnie uzasadnionego wypadku i konieczności zastosowania zasady słuszności. Kierował się również obecną sytuacją życiową i materialną powoda, w tym brakiem jakichkolwiek dochodów i środków pozwalających powodowi na uiszczenie tych kosztów.

Z uwagi na to, że reprezentujący powoda z urzędu pełnomocnik nie złożył -wymaganego w świetle § 16 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2002r. Nt 163, poz. 1249 ze zm.) - oświadczenia, że opłaty nie zostały zapłacone w całości lub w części, Sąd Apelacyjny nie orzekał w przedmiocie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej.